

Folketingets Europaudvalg

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Telefon +45 33 92 00 00
Telefax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Telex 31292 ETR DK
Telegram adr. Databøger
Girokonto 3 00 18 06

Bilag
1

Journalnummer
82.B.116

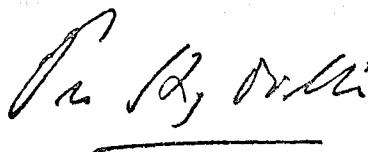
Kontor
Miljøsekretariatet

12. december 2001

Rapport fra den syvende partskonference (COP7) under FN's rammekonvention om klimaforandring (UNFCCC) den 29. oktober til 9. november 2001 i Marrakech, Marokko.

Den syvende partskonference (COP7) under FN's rammekonvention om klimaforandring (UNFCCC) fandt sted den 29. oktober til 9. november 2001 i Marrakech, Marokko. Fra dansk side deltog Udenrigsministeriet og Miljø- og Energiministeriet.

En rapport er af miljøministeren blevet tilsendt Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg og Folketingets Enerkipolitiske Udvalg. Rapporten, der ligeledes vil blive tilsendt Folketingets Udenrigsudvalg, vedlægges til Europaudvalgets orientering.

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Tel. +45 33 92 00 00
Fax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Telex 31292 ETR DK
telegr. adr. Etrangetes
Girokonto 300-1806

Den 10. december 2001

Rapport fra den syvende partskonference (COP7) under FN's rammekonvention om klimaforandring (UNFCCC) den 29. oktober til 9. november 2001 i Marrakech, Marokko.

Baggrund

Den sjette partskonference (COP6) under FN's Rammekonvention om Klimændringer endte uden resultat i Haag i november 2000, og forhandlingerne blev derfor genoptaget den 16. - 27. juli 2001 i Bonn. Der blev i Bonn indgået en politisk aftale om de nødvendige præciseringer af Kyoto-protokollen fra 1997 samt en opstramning i implementeringen af selve Klimakonventionen fra 1992.

På COP7 i Marrakech skulle Bonn-aftalen operationaliseres og udmøntes i juridisk tekst. En del af dette arbejde blev allerede færdiggjort i Bonn, nemlig for så vidt angår finansiering til udviklingslandene. Arbejdet om CO₂-optag i skove, Kyoto-mekanismer, nationale beregningssystemer, rapportering samt reglerne om overholdelse af Kyoto-protokollens bestemmelser blev herefter som planlagt afsluttet under COP7. Derudover blev der under Klimakonventionen bl.a. vedtaget regler om nedsættelse af en ekspertgruppe og en fond for de mindst udviklede lande blandt udviklingslandene samt en erklæring til Verdenstopmødet om bæredygtig udvikling i Johannesburg, september 2002.

Over 4.400 repræsentanter fra 172 regeringer deltog i konferencen. Hertil kom flere hundrede NGO-repræsentanter og pressefolk. Danmark var repræsenteret ved Udenrigsministeriet og Miljø- og Energiministeriet.

Efter Marrakech er Kyoto-protokollen klar til at blive ratificeret og herefter træde i kraft. For at ikrafttrædelse kan ske skal 55 lande, som tilsammen repræsenterer mindst 55% af industrilandenenes CO₂-udledninger af drivhusgasser i 1990, ratificere protokollen. Det er i sidste ende en national politisk beslutning, men ingen lande bortset fra USA har tilkendegivet, at de ikke vil ratificere. Derimod har stort set alle parter eksplicit tilkendegivet, at aftalen i Marrakech udgør et tilstrækkelig grundlag for at tage stilling til ratifikation af protokollen.

EU var den drivende kraft i forhandlingerne og spillede en afgørende rolle for resultatet. Aftalen viser, at EU har en markant indflydelse i internationale forhandlinger, når der handles i fællesskab. Også "G77+Kina" (udviklingslandene), ledet af Iran, gjorde en stor og konstruktiv indsats.

Aftalen i Marrakech opretholder Kyoto-protokollens miljømæssige integritet. At Japans og Ruslands ratifikation er en forudsætning for protokollen ikrafttrædelse, fik dog afgørende indflydelse på forhandlingerne. Begge lande fik betydelige, men nødvendige indrømmelser. Kravet om, at en part skal være tilknyttet overholdelsessystemet for at anvende mekanismerne, blev svækket på foranledning af Japan. Tilsvarende fik Rusland forhøjet loftet for kreditter fra eksisterende russiske skove fra 16,69 til 33 mio. tons kulstof pr. år.

Forhandlingerne i Marrakech

Fra den 29. oktober til den 6. november foregik forhandlinger på embedsmandsniveau. Forhandlingerne fortsatte på ministerniveau fra den 7. til den 9. november.

Forhandlinger på embedsmandsniveau d. 29. oktober til d. 6. november

Mandag d. 29. oktober blev den syvende partskonference officielt åbnet af den hollandske Miljøminister Jan Pronk i sin egenskab af formand for den tidligere partskonference (COP6). Han udtrykte tro på, at det ville lykkes at omsætte Bonn-aftalen til juridiske tekster og dermed afslutte den såkaldte Buenos Aires handlingsplan om ratifikation af Kyoto-protokollen. Den Marrokanske miljøminister, Mohamed Elyazghi, blev valgt til formand for COP7.

Forhandlingerne om Kyoto-mekanismer, nationale beregningssystemer, rapportering og overholdelse foregik i arbejdsgrupper på embedsmandsniveau. Samtidig blev der under konventionen forhandlet beslutninger vedrørende de mindst udviklede lande.

Generelt var den første uges forhandlinger præget af, at en række parter, herunder særligt Paraplygruppen - dvs. Canada, USA, Japan, Rusland, New Zealand, Australien, Norge, Island og Ukraine - vendte tilbage til tidligere positioner for at skabe den bedst tænkelige udgangsposition for de afsluttende ministerforhandlinger. Den overordnede forhandlingsituation blev yderligere kompliceret af, at den japanske delegation gav udtryk for at mangle forhandlingsmandat på flere væsentlige emner. Meldingerne fra Japan var i det hele taget tvetydige. På den ene side havde Japan inden COP7 tilkendegivet, at man ville ratificere således, at ratifikation og ikrafttræden senest kunne sikres senest i 2002. På den anden side voksede listen af krav, der var "afgørende" for Japans ratifikation i løbet af COP7.

Reglerne vedrørende overholdelse var det eneste af de større politiske emner, der blev løst på embedsmandsniveau forud for ministersegmentet. Aftalen på dette område var meget tilfredsstillende for EU og G77+Kina, som fik stort set alle krav vedtaget mod beskedne indrømmelser til Paraplygruppen.

For så vidt angår udviklingslandene blev fonden for de mindst udviklede lande etableret under Klimakonventionen. Det blev endvidere besluttet at etablere en ekspertgruppe, der skal bidrage til at udvikle og identificere metoder, som fremmer teknologioverførsel til udviklingslandene. Endelig blev der nedsat en ekspertgruppe for de mindst udviklede lande, der har til opgave at støtte landene med at udarbejde deres nationale tilpasningsprogrammer ("National Adaptation Programmes of Action"), som er et første led i udarbejdelsen af nationale kommunikationer.

På de øvrige områder var der fortsat flere udestående spørgsmål der blev sendt til ministrene.

Ministersegmentet d. 7. til d. 9. november

Onsdag d. 7. november startede ministersegmentet med indlæg fra de tilstedeværende parter og grupper.

De vigtigste spørgsmål der skulle beslattes af ministrene var:

- Spørgsmålet om en part kan fratages muligheden for at anvende protokollens mekanismer – dvs. emissionshandel, Joint Implementation (JI) og Clean Development Mechanism (CDM) – hvis

parten ikke lever op til reglerne om overholdelse. Paraplygruppen var imod denne mulighed. EU for.

- Hvem der skulle have hvilken indflydelse i de administrative organer for Joint Implementation og Clean Development Mechanism? Paraplygruppen arbejdede for industrilandenenes maksimale indflydelse. G77+Kina arbejdede for maksimal indflydelse fra udviklingslande. EU arbejdede for en model midt imellem. I valget af medlemmer til CDM Executive Board, det administrative organ for CDM, fik EU to pladser, hvoraf kontorchef Hans Jürgen Stehr, Energistyrelsen, fik den ene.
- Spørgsmålet om hvorvidt den reserve af emissionskreditter, et land skal tilbageholde i forpligtelsesperioden (Commitment Period Reserve), skulle være frivillig eller obligatorisk. Reserven vedrører spørgsmålet om, hvor stor en mængde af et lands udledningsrettigheder der skal tilbageholdes og dermed ikke må sælges på det internationale emissionsmarked. Formålet er at undgå overlagt oversalg af emissionskreditter.
- Ombyttelighed (fungibility) vedrører blandt andet spørgsmålet om CDM-kreditter kan overføres mellem Annex I lande (industrilande og lande med overgangsøkonomier). G77+Kina og EU var imod denne mulighed. Paraplygruppen var for, og ønskede generelt maksimal fleksibilitet for så vidt angår muligheden for at udstede eller "ombytte" de forskellige kreditter.
- Rusland krævede som nævnt, at deres mulighed for kreditter fra eksisterende skove ifølge Bonn-aftalen blev hævet fra 18 til 33 mio. tons pr. år.
- Paraplygruppen fastholdt, at artikel 4 (den artikel i protokollen som tillader EU's medlemslande at efterleve deres forpligtelser i fællesskab) svarer til Kyoto-mekanismerne og derfor er underlagt de samme krav som de øvrige mekanismer, blandt andet vedrørende supplementaritet (forholdet mellem hjemlige reduktioner og køb af reduktioner på det internationale marked). EU fastholdt at artikel 4 forhold er interne EU anliggender.
- Hvorvidt rapportering om skov- og landskabsaktiviteter skulle være et adgangskrav for at benytte Kyoto-mekanismerne. Paraplygruppen var denne sammenhæng imod, EU og G77+Kina for.

Miljøminister Valli Moosa fra Sydafrika og Miljøminister Philippe Roch fra Schweiz blev udnævnt til forligsmænd for konsultationerne. Efter langvarige uformelle bilaterale og multilaterale konsulta-

tioner fremlagde de torsdag aften det, de udlagde som en balanceret "pakkeløsning". Pakken indeholdt forslag om Kyoto-mekanismer, nationale beregningssystemer og rapportering, CO₂-optag samt udkast til en erklæring til Verdenstopmødet om bæredygtig udvikling.

Bortset fra Paraplygruppen accepterede alle regionale grupper pakken. Hovedproblemet for Paraplygruppen var overholdelsessystemet og rapportering om CO₂-optag som deltagelseskrav i mekanismerne samt den manglende mulighed for at overtøre kreditter fra en periode til en anden i kompromisforslaget.

Efter intensive forhandlinger fredag blev der tidligt lørdag morgen fremlagt en "ny pakke" som blev accepteret af alle parter.

Marrakech-pakkens indhold

Aftalen er inddelt i fem hovedområder: (1) Kyoto-mekanismerne, (2) CO₂-optag i skove mv., (3) regler om overholdelse af Kyoto-protokollens bestemmelser, (4) u-landsspørgsmål, samt (5) metoder, rapportering og evaluering. Nedenfor gengives de vigtigste elementer i aftalen fra Marrakech indefor de forskellige områder.

1. Kyoto-mekanismerne

Fælles for mekanismerne

- Adgangskravene for deltagelse i Kyoto-mekanismerne (eligibility) er på paraplygruppens foranledning blevet mindre restriktive. Det er således ikke en betingelse for deltagelse i mekanismerne:
  - at ratificere protokollens overholdelsessystem, hvis dette gøres juridisk bindende på COP9,
  - at rapportere skov- og landskabsaktiviteter i overensstemmelse med reglerne for udstedelse af kreditter fra CO₂-optag.
- Introduktion af en ny kredit, RMU (Removal Unit), der repræsenterer kreditter fra CO₂-optag genereret i Annex I lande. RMU'er kan ikke overføres til næste forpligtelsesperioder.
- De fire typer kreditter, AAU'er (fra Emissionshandel), ERU'er (fra Joint Implementation), CER'er (fra CDM) og RMU'er (fra CO₂-optag), kan frit overføres mellem Annex I lande i forpligtelsesperioden.

Joint Implementation (JI)

- Annex I lande, der ikke opfylder de krav til emissionsopgørelser, som stilles til JI projekter, kan kun deltage i JI mekanismen via en særlig procedure for gennemførelse af projekter, der har flere fællestræk med proceduren for gennemførelse af CDM projekter. Disse regler er mere restriktive, og der er strammere kontrolprocedurer.
- Supervisory Committee, som skal administrere projekterne efter de strammere regler for JI, har fået flertal af Annex I medlemmer.

Clean Development Mechanism (CDM)

- Endelig godkendelse af metoder til bestemmelse af baselines, monitorering og projektafgrænsning foretages af COP-MOP (partskonferencen efter protokollen er trådt i kraft). Dette betyder større risiko for investorer, da denne procedure tager længere tid, end hvis endelig godkendelse lå i CDM Executive Board som er det administrative organ for CDM.
- Det tekniske organ under Klimakonventionen (SBSTA) skal udarbejde metoder og retningslinier for CO₂-optag projekter i CDM, som skal endeligt vedtages på COP9.

Handel med emissionskvoter

- Annex I lande skal tilbageholde en reserve på 90% af de samlede udslipsrettigheder i forpligtelsesperioden (Commitment Period Reserve). For at sikre at CPR overholdes gennemfører FN klimasekretariatet en elektronisk kontrol af samtlige transaktioner.

2. Sinks - CO₂-optag i skove mv.

COP7 udkast til beslutning om CO₂-optag fra Bonn-mødet er næsten uændret. Den vigtigste ændring er som nævnt, at det i en separat beslutning blev besluttet at hæve loftet for kreditter fra eksisterende skove for Rusland, fra 17,63 til 33 mio. tons kulstof.

De øvrige beslutninger i aftalen om CO₂-optag:

- Landene kan selv vælge, om de vil opføre kreditter og -debitter fra CO₂-optag årligt, eller ved forpligtelsesperiodens slutning.
- Danmark og EU har dog på COP7 fremført, at det eksplicit bør fremgå at reglerne for bogføring af kreditter fra CO₂-optag kan behøve en justering, når arbejdet med at fastsætte reglerne for skovrejsning under CDM er afsluttet på COP9. EU ønsker at indføre en særlig kreditenhed (en

tidsbegrænset CER) for at sikre, at der placeres et ansvar i tilfælde af, at optaget kulstof i disse projekter atter frigives.

3. Overholdelsessystemet (*compliance*)

Der er på COP7 opnået enighed om indholdet af et overholdelsessystem (*compliance*) for Kyoto-protokollen.

Det vedtagne overholdelsessystem til Kyoto-protokollen indeholder en af de mest innovative og omfattende procedurer for at sikre overholdelse i nogen eksisterende multilateral miljøaftale. Hovedelementerne er de følgende:

- Systemets indhold blev vedtaget af parterne på COP7 i form af en beslutning og er således klar til at blive endelig bekræftet af partskonferencen til Protokollen (COP-MOP), der træder sammen efter protokollen er trådt i kraft. Der skal på den første partskonference efter protokollens ikrafttræden i forbindelse med den formelle vedtagelse tages stilling til, om overholdelsessystemet skal være juridisk bindende eller – som i dets nuværende form – kun politisk bindende.

Enigheden om et overholdelsessystem opstod som følge af et kompromis indgået mellem EU og Paraplygruppen, hvor Paraplygruppen måtte give indrømmelser til flere EU mærkesager:

- Muligheden for at en part kan indbringe en anden part for protokollens overholdelsesorgan. Paraplygruppen havde ønsket at begrænse denne mulighed, men EU fastholdt, at muligheden er vigtig for systemets troværdighed ikke mindst på grund af den forebyggende effekt.
- Spørgsmålet om hvorvidt beslutninger truffet af den håndhævende afdeling (*enforcement branch*) af overholdelsesorganet skal træde i kraft med øjeblikkelig virkning eller skal afvente en eventuel appel. EU frygtede, at parterne ville kunne misbruge appelsystemet til at udskyde konsekvenserne af deres overtrædelser, hvis en appel havde opsættende virkning i forhold til håndhævelsesafdelingens beslutninger. Også her fik EU sine ønsker opfyldt således, at appel ikke har opsættende virkning.
- Det lykkedes også EU at fastholde, at der skal være konsekvenser for overtrædelse af rapporteringskrav bl.a. i form af udarbejdelse af en plan for opfyldelse. Dette er vigtigt, da rapporteringsoplysningerne udgør grundlaget for vurderingen af, om en part har opfyldt sine forpligtelser.

EU måtte til gengæld give indrømmelser vedrørende en parts mulighed for igen at få adgang til at benytte protokollens handelsmekanisme efter at have været suspenderet herfra som følge af en over-

trædelse af målforpligtelsen. EU havde ønsket en genopnåelse af retten til at handle på baggrund af en positiv beslutning, men måtte acceptere en negativ beslutningsproces for at imødekomme Paraplygruppen der havde problemer med de afstemningsregler, som blev vedtaget i Bonn-aftalen. En part vil således efter en vis periode automatisk kunne genindtræde i handelssystemet, medmindre der træffes en beslutning om det modsatte.

Udover de fire elementer, der indgik i det endelige kompromis, blev der bl.a. opnået enighed om en beskrivelse af mandatet for den rådgivende (facilitative) afdeling og håndhævelsesafdelingen (enforcement branch) af overholdelsesorganet. Spørgsmål vedr. art. 3.14 (minimering af negative sociale, miljømæssige og økonomiske følger for udviklingslandene af de industrialiserede landes tiltag mod klimaforandring) går til den rådgivende afdeling, ligesom man blev enige om en formulering vedrørende den rådgivende afdelings mandat, der indebærer at alle, herunder Rusland, behandles ensartet.

EU sikrede ligeledes, at offentlighedens adgang til informationer blev bevaret, idet overholdelsesorganet dog har mulighed for at beslutte, at information tilvejebragt af den indbragte part ikke skal gøres tilgængelig for offentligheden før organet har truffet sin endelige beslutning.

4. Udviklingslande

I Bonn blev der indgået en politisk aftale om en samlet pakke for udviklingslandene. På COP7 blev den konkrete udmøntning af denne pakke påbegyndt og nedenstående beslutninger vedtaget:

- Etablering af en ekspertgruppe for teknologioverførsel, der skal bidrage til at udvikle og identificere metoder, som fremmer teknologioverførsel til udviklingslandene.
- Foreløbig forlængelse til COP8 af mandatet for 'Consultative Group of Experts' (CGE). Denne ekspertgruppe har til opgave at støtte udarbejdelsen af ikke-Annex I landes nationale kommunikationer.
- Nedsættelse af ekspertgruppe for de mindst udviklede lande blandt udviklingslandene (LDC-landene), der har til opgave at støtte disse lande i udarbejdelsen af nationale tilpasningsprogrammer ("National Adaptation Programmes of Action"), som er et første led i udarbejdelsen af nationale kommunikationer. LDC-ekspertgruppen fik en foreløbig løbetid til COP9.

- Retningslinier for udarbejdelse af nationale tilpasningsprogrammer. Retningslinierne skal om nødvendigt revideres på COP8.
- Foreløbige retningslinier til den Globale Miljøfacilitet (GEF – den finansielle mekanisme for konventionen) for LDC-fonden. Det vil i praksis sige, at LDC-fonden blev etableret og kan operationaliseres allerede inden COP8. Fonden skal bl.a. finansiere de nationale tilpasningsprogrammer. De to øvrige fonde ("Adaptation Fund" og "Special Climate Change Fund"), der følger af Bonn-aftalen, forventes først etableret på COP8.

5. Metoder, rapportering og evaluering – artikel 5, 7 og 8

Kyoto-protokollens artikel 5, 7 og 8 handler om metoder, rapportering og evaluering under protokollen. De vigtigste beslutninger i aftalen om metoder, rapportering og evaluering var:

- Retningslinjer for nationale systemer til drivhusopgørelser og en opfordring til Parterne om at implementere disse så hurtigt som muligt for at få erfaringer, og til at hjælpe lande med overgangsøkonomier med implementeringen.
- Retningslinjer for supplerende oplysninger i forbindelse med årlige drivhusgasopgørelser mm, idet der dog dels udestår udvikling af kriterier for, hvornår data for CO₂-optag er utilstrækkelige, dels færdiggørelse af afsnittene vedrørende information om tilladelige udledningmængder og nationale registre over tilladelige udledningmængder mv. COP7 anmodede således det tekniske organ under Klimakonventionen om at udvikle kriterier for, hvornår data er utilstrækkelige.
- I forbindelse med protokollens krav til Annex-I-landene om i 2005 at påvise fremskridt i implementeringen af protokollens forpligtigelser bad COP7 protokollens parter om at fremsende en rapport herom inden den 1. januar 2006. Det tekniske organ under Klimakonventionen blev bedt om at overveje, hvordan denne rapport bør udformes og evalueres med henblik på en beslutning herom på COP8.
- Retningslinjer for evaluering af fremsendt information, idet der dog udestår udvikling af kompetencekrav, tjenesteregler og fortrolighedsbestemmelser i forbindelse med eksperternes arbejde i de såkaldte "Expert Review Teams" (eksperthold) samt udarbejdelse af regler for, hvordan retten til anvendelse af mekanismerne kan genetableres, når den har været tabt. Herudover udestår færdiggørelsen af afsnittene vedrørende evaluering af information om tilladelige udlednings-

mængder (assigned amounts) og nationale registre over tilladelige udledningmængder (national registries) mv. COP7 anmodede det tekniske organ under Klimakonventionen om at arbejde med disse spørgsmål med henblik på en beslutning herom på COP8.

- Retningslinjer for opgørelser af tilladte udledningmængder og krav til nationale registre til dette formål, idet der dog dels udestår udvikling af tekniske standarder for de nationale registre og dels udestår etablering af en central elektronisk log-bog, som skal overvåge alle transaktioner mellem nationale registre over tilladte udledningmængder.
- Angående retningslinjer vedrørende korrektionsmetoder når IPCC's retningslinjer for drivhusgasopgørelser ikke følges blev det besluttet, at en teknisk vejledning skulle udarbejdes af det tekniske organ under Klimakonventionen med henblik på en beslutning herom på COP9 og – vedrørende CO₂-optag – på COP10.
- Et af forhandlingsemnerne vedr. evalueringsretningslinjerne var sammensætning af "Expert Review Teams". Resultatet blev som ønsket af EU og Paraplygruppen, at det overlades til Klimasekretariatet at sammensætte ekspertholdene primært ud fra den krævede faglige ekspertise, men også ud fra en geografisk balance med efterfølgende årlig rapportering til COP-MOP'en med statistik for de faktiske sammensætninger af ekspertholdene.

Centrale elementer i det samlede regelsæt for implementeringen af Kyoto-protokollen

Nedenfor er udtaget en række centrale elementer fra Bonn-aftalen (juli 2001) og udmøntningen heraf i Marrakech-reglerne (november 2001), som konstituerer en vigtig del af grundlaget for implementeringen af Kyoto-protokollen.

Kyoto-mekanismerne

- Mekanismerne skal supplere hjemlige politikker og virkemidler, men ingen kvantitative krav til hvor mange procent af en parts reduktionsforpligtelse der skal foregå hjemme.
- Industrilandene skal afstå fra at bruge kreditter fra A-kraftprojekter i JI og CDM.
- Bestemmelser for at undgå misbrug af handelen med emissionskvoter. FN's klimasekretariat gennemfører f.eks. en elektronisk kontrol af samtlige transaktioner der skal sikre reglernes overholdelse.
- Kriterier om ratifikation af protokollen, deltagelse i overholdelsessystemet, mv. for at få adgang til mekanismerne. Sammenhængen gælder for det politisk vedtagne system, men ikke for et eventuelt senere juridisk bindende system.

- Det er ikke et krav for deltagelse i mekanismerne at have tilstrækkelig rapportering vedrørende CO₂-optag, men et krav for at udstede kreditter fra CO₂-optag.
- Mulighed for at ombytte alle slags kreditter, samt reel mulighed for at overføre kreditter til fremtidige forpligtelsesperioder.

CO₂-optag i skove mv. (sinks)

- Fuld kredit for øgede CO₂-optag fra skovrejsning.
- Loft over kreditter fra hjemlige CO₂-optag i eksisterende skove.
- Loft over kreditter fra skovrejsningsprojekter i udviklingslandene (CDM).
- Kreditter for optag i marker m.v. begrænset til forøgelsen af optaget siden 1990.
- Forhøjelse af loftet for kreditter fra eksisterende skove i Rusland fra 17,63 til 33 mio. tons kulstof.

Overholdelse af Kyoto-protokollen

- Overholdelsessystemet er politisk bindende, mens beslutningen om behovet for et juridisk bindende system er udskudt til efter protokollens ikrafttræden.
- Et tidligt advarselssystem for manglende overholdelse.
- Straffrente på 30%, dvs. 10 mio. tons overskridelse i første budgetperiode medfører yderligere reduktionskrav på 13 mio. tons i anden budgetperiode.
- Krav om udarbejdelse af en handlingsplan samt begrænsning i retten til at handle ved manglende overholdelse af reduktionsforpligtelserne.
- Begrænset politisk appelsystem.
- Principper om retfærdig proces m.v.

Udviklingslande

- Afgivelse af en erklæring fra EU-landene, herunder Danmark, og flere andre annekst-lande om tilsammen at bidrage 410 mio. US\$ om året fra 2005 til u-landenes tiltag i relation til klimaforandring.
- Etablering af tre nye fonde til implementering (to af fondene skal etableres under konventionen).
- Krav om afrapportering af indsatsen.
- 2% afgift på CDM til finansiering af særlig udsatte landes tilpasning til klimaforandringer.
- Ekspertgruppe for de mindst udviklede lande blandt udviklingslandene.
- Ekspertgruppe for teknologioverførsel

Sammenfatning

Resultatet af Marrakesh skal ses i et historisk perspektiv. De internationale forhandlinger, der førte til vedtagelsen af Kyoto-protokollen, varede fra 1992 - året for Rio-konferencen og vedtagelsen af Klimakonventionen - til december 1997. Den første såkaldte partskonference (COP1) fandt sted i Berlin i 1995, hvor det bl.a. blev besluttet, at udviklingslandene ikke skulle påtage sig reduktionsforpligtelser, før industrilandene havde forpligtet sig igennem et retligt bindende instrument. I dag, 4 år efter Kyoto-protokollens vedtagelse, er de rige lande omsider klar til retligt at forpligte sig til at reducere udledningen af drivhusgasser. Kyoto-protokollens ikrafttrædelse afhænger nu ikke af internationale forhandlinger, men af nationale og parlamentariske beslutninger om ratifikation.

På papiret foreskriver Kyoto-protokollen en reduktion på 5% af industrilandenenes udslip i 2008-2012. Uden deltagelse af USA, og takket være muligheden for at bogføre eksisterende CO₂-optakske mv., må man se i øjnene, at den reelle begrænsning bliver væsentligt mindre. For industrilandene eksklusive USA vil udslippene kun ligge en anelse under 1990. Og for industrilandene under et, måske helt op til 10% over 1990. For verden som helhed betyder det, at væksten i udslippene langt fra bliver stoppet, kun dæmpet en anelse, i forhold til hvad den ellers ville have været.

Ifølge FN's Klimapanel (IPCC) skal væksten i verdens udslip bringes til ophør i løbet af få årtier for derefter at reduceres til niveauer væsentligt under dagens niveau, hvis atmosfærens drivhusgasindhold skal stabiliseres. Marrakech var en succes, fordi verden nu vil indlede opbremsningen af drivhusgasudslip. Men først og fremmest var det en succes, fordi rammerne for den fremtidige indsats nu er sikret.

Den videre proces

Næste større begivenhed i de internationale klimaforhandlinger bliver den ottende partskonference (COP8) fra d. 23. oktober til d. 1. november 2002, under dansk EU formandskab. Et af hovedemnerne forventes at blive de indledende forhandlinger om udviklingslandenes reduktionsforpligtelser. Ifølge protokollen skal forhandlingerne om fremtidige forpligtelsesperioder efter 2008-12 påbegyndes inden 2005, ligesom parterne inden 2005 skal have gjort påviselige fremskridt i henhold til forpligtelserne i første forpligtelsesperiode.

Europa-Kommissionen har netop fremlagt et forslag til EU's ratifikation af Kyoto-protokollen som indeholder en deadline for EU's ratifikation - den 1. juni 2002 - hvilket betyder, at Kyoto-

protokollen kan træde i kraft under Verdenstopmødet i september 2002, såfremt et tilstrækkeligt antal af andre parter tilsvarende ratificerer før denne dato.

Folketingets gav allerede d. 29. maj i år sit samtykke til, at regeringen kan ratificere Kyoto-protokollen på Danmarks vegne.

